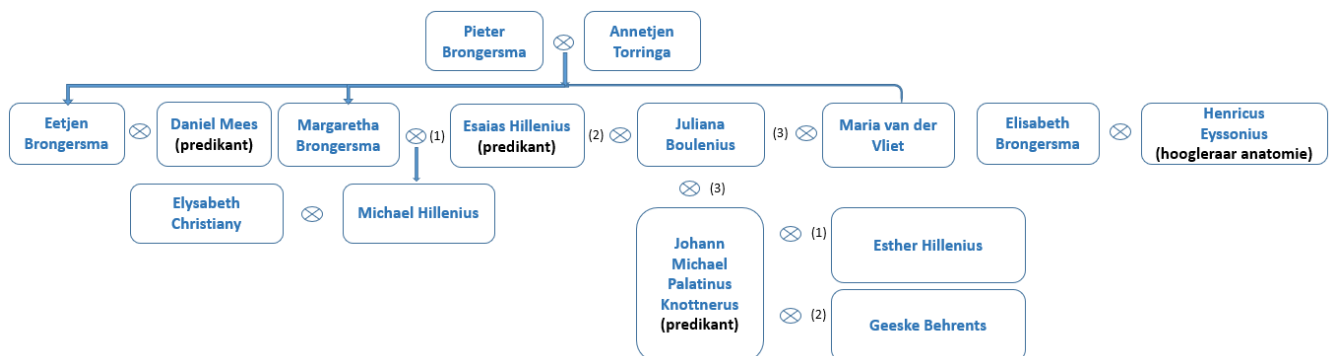

De kinderen van Pieter Brongersma en Annetjen Toringa

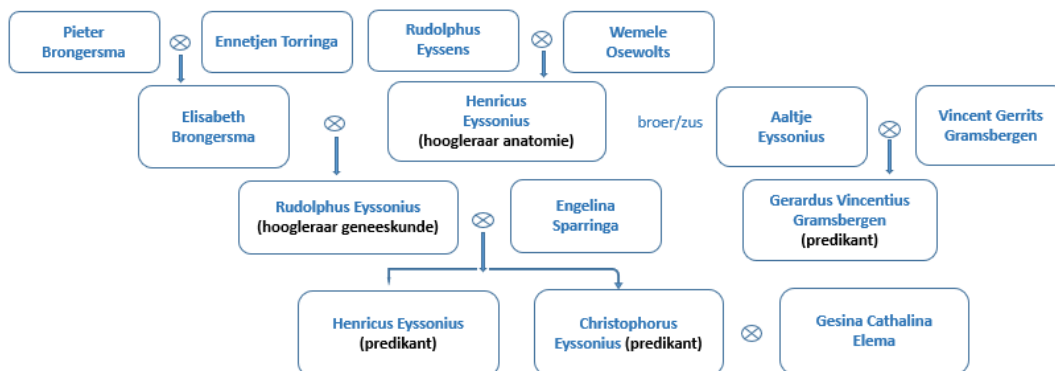
Elisabeth Brongersma en Henricus Eyssonius

Albert van der Kaap

Dit artikel gaat over Elisabeth Brongersma, getrouwd met Henricus Eyssonius. Samen met de artikelen over haar zus Eetjen Brongersma, getrouwd met Daniel Mees, en zus Margaretha Brongersma en haar man Esaias Hillenius geeft dit artikel een aardig beeld van de sociale kringen waarin zij verkeerden en van hun, soms, bijzondere, voorouders.

Elisabeth Brongersma (geboortedatum onbekend) trouwde met Henricus Eyssonius (Groningen 5 augustus 1620- 25 augustus 1690), zoon van Roelf (Rudolph) Eyskens - lid en hoveling van het koopmans- en kramersgilde, woonde in de Boteringestraat (zoon van Eysse Dierks) uit Groningen en Wemele Osewolts (dochter van Hendrik Osewolts). Henricus was het elfde en jongste kind van Rudolph en Wemele.¹

Rudolph en Wemele

Rudolph of Roeleff Eyskens/Eijssonius was de zoon van Eysse Dierks. Hij werd geboren in 1570 in Groningen en stierf in 1634 in Groningen. In die plaats was hij hoogleraar. Hij trouwde met Wemele Hindricks Osewolt, geboren in 1580, overleden op 1 maart 1641, dochter van Hindrick Osewolt.

Henricus studeerde aanvankelijk vanaf 1639 oude letteren, wijsbegeerte en sterrenkunde, maar gaf

¹ https://archive.org/stream/bijdragentotdeg08stragoog/bijdragentotdeg08stragoog_djvu.txt

later de voorkeur aan geneeskunde. Hij promoveerde in 1649 bij professor Antonius Deusing in Groningen. In 1654 werd hij benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de anatomie in Groningen, naast Deusing die niet echt warmliep voor de anatomie. Het verwaarloosde anatomisch theater kreeg, dankzij Eyssonius, een facelift. Hij mocht voor 50 gulden anatomische instrumenten kopen. In het vernieuwde theater ontleedde hij in januari 1655 voor het eerst weer een lichaam. Het ging om iemand die net uit Brazilië was gekomen en in Groningen was vermoord. Zo'n openbare ontleding kon wel drie dagen duren en belangstellenden moesten kaartjes kopen voor zes stuiver per persoon. Twee jaar later kwam een man uit Zuidbroek, die voor moord ter dood was veroordeeld op de snijtafel. De kosten van de dissectie en de begrafenis van de man, 46 gulden en 16 stuiver, hoopte men uit de bijdragen van toeschouwers terug te verdienen. Omdat het moeilijk bleef om aan voldoende lichamen te komen bedacht Eyssonius aan het eind van de jaren zeventig een plan. Hij wilde in het weeshuis van de gereformeerde diaconie in het oude jacobijnerklooster in de Ebbingstraat twee zalen inrichten als universitair hospitaal, waar studenten, medisch doctoren, chirurgijns en hun leerlingen onderwijs aan het ziekbed konden krijgen en waar studenten zich in de anatomie konden oefenen. Als 'patienten en subjecten' dacht hij aan kinderen uit het weeshuis, bedeeden uit de verschillende wijken van de diaconie en aan 'Quat-doeners' uit het Spinhuis. Het is er echter niet van gekomen.²

Het hoogleraarschap van Eyssonius werd in 1664 uitgebreid tot het vak natuurkunde. Van 1662-1663 was hij bovendien rector magnificus in Groningen. In 1665 werd hij bevorderd tot Artium Liberalium Magister & Philosophiae Doctor.³

In oktober 1672 onderzocht Henricus, samen met Franciscus Heemsterhuys, Osebrandt Rengers, die gevang zat in de Poelepoort in Groningen, op verdenking van heulen van met de vijand, dat wil zeggen met Bernard van galen, de bisschop van Münster.⁴

Broers en zus van Henricus

Een oudere broer van Henricus, *Theodorus (Derk)*, trouwde 7 juni 1634 in Groningen met Tiaeckjen Memmens, dochter van Memmo Ubbens en Ennecke Sickens. Uit dit huwelijk Menia Eijssonius en twee kinderen die jong stierven. Menia trouwde op 23 september 1663 in Noordbroek met Edzardus Edzens, gedeputeerde van Drenthe. Edzardus trouwde in tweede huwelijk met Nisa Hiddings.⁵

In de kerk van Noordbroek liggen de zerken van Edzard en zijn beide vrouwen naast elkaar.

² Berkel, K. van (2014). *Universiteit van het noorden: Vier eeuw academisch leven in Groningen*. Hilversum: Verloren.

³ Zie ook: Huussen, A. H. (2003). *Onderwijs en Onderzoek. Studie en wetenschap aan de academie van Groningen in de 17e en 18e eeuw* Hilversum: Uitgeverij Verloren.

⁴ <https://bit.ly/3pkYdaJ>

⁵ Zie het artikel over Dinghweer.

Grafsteen van Edzardus Edzens.

A° 1663, DEN 12 SEPT., IS VROUW MENIA EYSSONIUS, HUISVROUW VAN DE HEER LANDSCHRIVER E. EDZENS, IN DEN HEEREN ONTSLAEPEN, VERWACHTENDE VAN HIER EEN SALIGE OPSTANDINGE DES LICHAEMS.

Wapen: Gedeeld: I drie rozen onder elkaar; II drie sterren onder elkaar. Helmtteken: een vlucht, waartussen een ster.

EEN SPRUIT UIT EYSS- MEMMENS STAM / EN EDZENS VROUW HAER AFSCHeyT NAM / VAN D'AERD INT BLOEYENST VAN HAER LEEVEN / EN IS TOT HAEREN GORT VERHEEVEN / HAER STEL, IN HEERLYCKHEYT VERHEUCHT / WENSCHT IN HAER LICHAEM 'S HEMELS VREUCHT.

Theodorus werd op 2 Juni 1620 in het Album der Groninger Akademie als Phil. Student ingeschreven. Tot 1626 schijnt hij academieburger in zijn geboorteplaats te zijn gebleven, om daarna een bezoek te brengen aan andere hogescholen, zowel in binnen- als buitenland.⁶ Van hem is een album amicorum bewaard gebleven, met o.a. bijdragen van Johannes Birza en Franciscus Gomarus. *'Op de eerste bladzijde uitte Eijssonius de meer ernstige levensopvatting, die tegen het einde van den vrolijken en zorgeloozen studententijd in zijn boezem had post gevat.'*

⁶ <https://bit.ly/33hfNIP>

Enmaal terug, heeft hij zich waarschijnlijk aan de rechtspraktijk gewijd, eerst in Groningen, later in het Oldambt.

Osewolt/Ossewoldus, broer van Henricus, trouwde op 4 juni 1626 in Groningen met Cornelia (Cornelissijn) van Munster, dochter van Jan van Munster. Zij kregen in ieder geval zoon Eiso, geboren rond 1630 in Groningen en overleden op 9 september 1666 in Groningen waar hij op dat moment predikant was. Hij trouwde rond 1653 met Margaretha Allerts, dochter van Johannes Allerts en Anna Breuker. Uit het huwelijk van Osewolt en Cornelia:

- Geesjen/Gesien Eijssonius, geboren op 16 september 1654. Zij trouwde op 23 november 1675 in Groningen met Albert Hilbrants. Uit dit huwelijk:
  - Geesjen Hilbrants, gedoopt op 30 november 1676 in de Nieuwe Kerk in Groningen.
  - Geesjen Hilbrants, gedoopt op 29 januari 1678 in A-Kerk in Groningen.
  - Margaretha Hilbrants, geboren Achter de Muur in Groningen, gedoopt op 12 november 1680 in de Martinikerk.
  - Henricus Hilbrants, geboren Achter de Muur, gedoopt op 21 november 1682 in de martinikerk un Groningen.
- Cornelisjen Eijssonius , geboren op 31 januari 1657.
- Annetjen Eijssonius, geboren op 22 januari 1663.
- Osewoldus Eijssonius, overleden in of voor 1709, getrouwd op 10 mei 1690 in Groningen met Beerta Moltmaker/Moltemaeckers, gedoopt op 24 april 1668 in Groningen, dochter van Barelt Moltemaker en Abeltiev Valcks, (Beerta was een achterkleindochter van Valck Wolters en Corneliske Cornelisdr.). Osewoldus werd op 4 mei 1690 bevestigd als predikant van Middelstum en Torenwert. Theodorus Antonides van Westerwijtwert deed de predikatie, ds. Keun van Cantens en ds. Roering van Huisinge deden de handoplegging.⁷ Hij hield op 6 juli 1690 voor het eerst avondmaal.

Akte van verkoop door Osewoldus Eijssonius, predikant te Middelstum, met machtiging van Helena Clant, unica collatrix, en toestemming van Gedeputeerde Staten aan Jan Eppes en Anje Jacobs echtelieden van 80 grazen pastorieland te Middelstum voor het bedrag van 2162 car. gld. Verleden voor Joan Lewe, jonker en hoveling te Middelstum. 1709 mei 3. In dorso (op de achterzijde) kwitantie van de betalingen door Beerta Moltmaker weduwe Eyssonius, 1709. Uit dit huwelijk:

- Abelia Eijssonius, gedoopt op 30 mei 1691 in Middelstum.
- Eijssso Eijssonius, gedoopt op 11 december 1692 in Middelstum.
- Baahold Eijssonius, gedoopt op 31 juli 1695 in Middelstum.
- Margarita Eijssonius, gedoopt op 31 juli 1695 in Middelstum.
- Joanna Eijssonius, gedoopt op 11 november 1696 in Middelstum.
- Cornelis Eijssonius, gedoopt op 17 mei 1698 in Middelstum.

⁷ <http://www.lidmatengroningen.nl/middelstum.htm>

- Baarholt Eijssonius, gedoopt op 17 mei 1698 in Middelstum.
- Baroldina Eijssonius, gedoopt op 1 juli 1703 in Middelstum. Getrouwd op 18 januari 1731 (huwelijkscontract op 29 december 1730) in Groningen met Steven de Ruiter. Voor Steven was dit zijn derde van vier huwelijken. Hij was op 25 april 1716 getrouwd met Grietje Klaasen Clewe en op 12 april 1725 met Helena Schukking. Na de dood van Baroldina trouwde hij op 31 januari 1736 met Jantje Alderts. Uit het huwelijk van Steven en Baroldina:
  - Osewolt de Ruiter, geboren in de Nieuwe Boteringestraat in Groningen, gedoopt op 11 april 1732 in de Martinikerk in Groningen.
- Beerta Eijssonius, gedoopt op 23 juli 1705 in Middelstum.
- Cornelia Eijssonius

Aaltje Aafjen Roelofs, zus van Henricus, werd geboren in 1610 en overleed op 30 augustus 1649 in Groningen. Zij trouwde met de lakenkoopman Vincent Gerrits Gramsbergen. Hun zoon Gerhardus Vincentius Gramsbergen (geboren op 20 september 1639 – overleden op 12 oktober 1705) was van 1667-1705 predikant in respectievelijk Borgsweer (1667-1685) en Nieuw Beerta (1685-1705).

Elisabeth en Henricus kregen de volgende kinderen:

- Wemeltjen Eijssonius, geboren in het Lutkenieuwstraatje in Groningen, gedoopt op 28 september 1648 in de A-Kerk in Groningen. Zij trouwde met Meinardus Meinardi. Uit dit huwelijk:

- Johannes Meinardi, gedoopt op 11 november 1673 in Groningen.

Wemeltien trouwde (2) op 31 mei 1682 in Groningen met Adrianus Petrus, geboren in Assen. Uit dit huwelijk:

- Elisabeth Petrus, gedoopt op 29 april 1683 in Groningen.

- Peter Eijssonius, geboren in het Lutkenieuwstraatje in Groningen, gedoopt op 24 september 1650 in de A-Kerk in Groningen. Hij trouwde met Lammina Uchtemannus, dochter van Wilhelmus Uchtemannus (zoon van Christophorus Uchtemannus en Laurelia Robertz) en Ellertjen Alleshof. Uit dit huwelijk:

- Henric Eyssonius, gedoopt op 30 maart 1675 in de Nieuwe Kerk in Groningen, begraven op 16 juli 1722 in Groningen.
- Ellegonda Eyssonius, gedoopt op 24 november 1678 in de Nieuwe Kerk in Groningen.
- Elisabetha Eyssonius, geboren bij de Noorderkerk, gedoopt op 6 februari 1681 in de Nieuwe Kerk.
- Guilhelmus Eyssonius, geboren in de Nieuwe Boteringestraat, gedoopt op 13 februari 1683 in de Nieuwe Kerk in Groningen..
- Theodorus Eyssonius, geboren in de Nieuwe Boteringestraat, gedoopt op 1 mei 1687 in de Nieuwe Kerk in Groningen.

- Elisabetha Eyssonius, geboren in de Nieuwe Boteringestraat, gedoopt op 4 juni 1688 in de Nieuwe Kerk in Groningen.
- Matthias Eyssonius, geboren in de Nieuwe Boteringestraat, gedoopt op 4 mei 1690 in de Nieuwe Kerk in Groningen.
- Petronella Eyssonius, , geboren in de Nieuwe Boteringestraat, gedoopt op 25 september 1692 in de Nieuwe Kerk in Groningen.
- Annetien Eijssonius, geboren in het Lutkenieuwstraatje in Groningen, gedoopt op 1 maart 1653 in de A-Kerk in Groningen.
- Rudolph Eijssonius, geboren in het Lutkenieuwstraatje in Groningen, geboren op 1 februari en gedoopt op 4 februari 1655 in de A-Kerk in Groningen. Zie hieronder.

Henricus trouwde (2) op 31 maart 1675 in Groningen met Sophia Wedda, weduwe van Gerhardt Janus Meijknecht met wie zij op 26 november 1651 in Groningen was getrouwd.

Rudolphus Eyssonius (1655-1705)

In 1690 werd Henricus opgevolgd door zijn zoon Rudolphus, geboren op 1 februari 1655 en gepromoveerd in 1679. Als student is hij in 1672 betrokken bij de verdediging van de stad Groningen (beleg van Groningen). Vanaf 1679 geeft hij les in letteren op de Latijnse school, deze betrekking vervult hij nog als in 1695 de Staten hem tot professor in de botanie bevorderen. Hij blijft studeren en legt zich toe op de geneeskunde en anatomie, de ontledkunde. Ook daarin geeft hij les en schrijft in 1699 een gedrukt manifest waarin hij aankondigt om op dieren microscopisch onderzoek te verrichten naar de spijsverteringsorganen bij gebrek aan lijken. Strijdbaar was deze man zeker wel; omdat hij geen oefenmateriaal krijgt voor zijn studenten verricht hij eens in een les sectie op een hond. De Groninger universiteit had zelden lijken, deze werden betrokken uit Amsterdam, dus bij gebrek aan beter heeft prof. Eijssonius een hond genomen om de anatomie aanschouwelijk te maken. Commentaar genoeg: "dat is toch geen manier van doen, zo'n les is goed voor een dienstmaagd niet voor studenten!

Zijn carrière neemt een vlucht als "de H. H. van Stad en Lande professor Eijssonius tot ordinarius professor hebben aangesteld en deszelfs tractement met 200 gld jaarlix verbeterd, mits hij mede Chemiam en Anatomiam doceerde." Hij werd niet direct in de medische faculteit opgenomen dat gebeurde eerst 13 maart 1705. In 1705 werd hij gewoon hoogleraar in de anatomie, helaas hebben weinig studenten college bij hem mogen volgen want hij stierf op 25 november van dat jaar.

Hij trouwde op 16 april 1679 met Engelina Sparringa die afkomstig is uit een welgesteld en intellectueel milieu. Zij is de dochter van Alegonda Middendorp en Uco Sparringa, advocaat en secretaris in Oost-Friesland. Op vele reizen vergezelt hij de landgraaf en gecommitteerden bij hun pogingen om eenheid in de provincie te brengen en krijgshandelingen af te wenden. Op 7 okt. 1653 is hij ingeschreven als juridisch student op de universiteit van Franeker. Uco heeft als enige van zijn broers en zussen de naam van zijn moeder aangenomen. Zijn vader heet namelijk Cirtko (= Christophorus) Eerds van de Soltborg en moeder Houwe Sparringa. Houwe is de oudste dochter van Uco Sparringa, die geboren is op het Steenhuis Sparringa in Bunderhee. Oude Uco kon niet zo best met zijn schoonzoon door één deur want hij liet het Steenhuis na aan zijn tweede dochter Tyada. De naamgeving van Uco junior kan beschouwd worden als zoenoffer en zekerstelling van de familienaam.

Rudolphus stierf op 25 november 1705 in Groningen.

Houwe Sparringa en Ubbo Emmius

De overgrootmoeder van Engelina, Houwe Sparringa, was in beeld om de tweede vrouw van Ubbo Emmius van Greetiel te worden. Dat zat zo. Toen de Embder burgemeestersdochter Theda Tjabbern, de eerste vrouw van Ubbo Emmius in het kraambed overleed na de zware bevalling van hun tweede (doodgeboren) kind, bleef Ubbo diepbedroefd achter met het éénjarig zoontje Emmo Ubben. Na 2 jaar aanmodderen met oppas en huishoudelijke hulp, schreef hij in 1585 een brief aan twee vrienden om voor hem op zoek te gaan naar een huwelijkskandidaat in Oost-Friesland. Zij voldeden aan het verzoek en kwamen uit bij Uco Heuwen van Aijlingewehr, genaamd Sparringa die een rijke erfdochter had, Houwe.

Uco was een zwager van Frouwe Tjabbern, de tante van Theda en weduwe van de overleden burgemeester van Norden, Rentko Heuwen van Aijlingewehr, zich noemende Crumminga. De koppelingsspoging slaagde echter niet, de ouders van Houwe geven geen toestemming.

Mogelijk zijn de volgende redenen hiervoor aan te geven.

- Ubbo was zich gaan interesseren voor het calvinisme, wat vreemd overkwam in het overwegend Luthers Oost-Friesland.
- Al 26 jaar was Ubbo betrokken bij een slepende erfeniskwestie, zg. Erbauseinandersetzung, dit is een niet te vertalen woord wat inhoudt dat de erfenis gedeeld wordt met verschillende mensen en dat iedere comparant evenveel zeggenschap heeft over de activa, zodat er met veel moeite en discussie soms een deling gemaakt kan worden. Deze erbauseinandersetzung behelst de nalatenschap van Uco's broer Rentko. Zijn weduwe Frouwe, Uco en eerst Theda maar nu Ubbo als aangetrouwde neef meenden recht te hebben op de erfenis.
- Ubbo als Oost-Fries was niet erg gecharmeerd van Graaf Enno van Cirksena die de macht in handen wilde krijgen in Oost Friesland, Uco zat wel in het grafelijke kamp. Daarbij komt dat de zus van Houwe, Tyade gaat trouwen met Petrus Ficinus, raadsheer en opvoeder/leermeester van Graaf Enno's kinderen.

Houwe trouwt uiteindelijk met de rebelse Cirtko Eerts von der Soltborg van Holtgaste, een bijna buurman en heeft alleen 15 grazen land als haar bruidsschat, Tyade krijgt de Ukeborg en het Steinhaus In Bunderhee. Cirtko en Houwe gaan wonen op de Soltborg vlak bij de Ems in Holtgaste In de oude(oudste van Rheiderland) kerk van Holtgaste is de grafsteen van Cirtko en Houwe nog te bezichtigen.

Rudolphus en Engelina kregen zeven kinderen:

- Elisabeth Eyssonius, geboren in de Herestraat in Groningen, gedoopt op 8 februari 1680 in de A-Kerk in Groningen.
- Uco Eyssonius, geboren in de Herestraat in Groningen, gedoopt op 25 maart 1681 in Groningen. Getrouwd met Eelberdina Suilman, dochter van Jan Zuylman Nanckes en Heile Hoedenborgh. Hij ging in krijgsdienst.
- Henricus Eyssonius, gedoopt op 1 mei 1683 in Groningen. Hij trouwde (ondertrouw 6 juli 1700) met Catharina Roesinck/Rosing, gedoopt op 5 februari 1680 in Groningen, dochter van Wigboldt Roosingh en Helena Burema (getrouwd op 27 juni 1675 in Westerwijtwerd). Hij werd op 22 augustus 1690 in het album van de Groninger hogeschool als 'Phil. Gratis, in honorem avi paterni' ingeschreven. Hij was predikant in Ammerstol (1708-1711) en in 's Gravendeel (1711-1713). Waarschijnlijk trok het noorden hem toch meer, want van 1713 tot aan zijn dood op 4 januari 1742 was hij dominee in Bonda (Oost-Friesland). Hij heeft verschillende publicaties op zijn naam staan, waaronder een boek met de opvallende titel *De gemetamorphoseerde predikant of zijne wonderlijke Bekeering* (1711). Hij was een oude bekende van de piëtist Sicco Tjaden. Toen deze in 1713 een bezoek bracht aan Alblasterdam en 's-Gravendeel, waar zijn oude bekende Henricus Eyssonius predikant

was, werd hij in diepe verwarring gebracht. Eyssonius had in 1711 in *De gemetamorphoseerde predikant* het verhaal van zijn bekering gepubliceerd en een kring van plaatselijke vromen om zich heen verzameld. Dat baarde nogal wat opzien. Terug in Groningen werd Sicco ernstig ziek door een besmetting met malaria, nadat hij zes weken op een buitenplaats had doorgebracht met studeren tot diep in de nacht. Tijdens zijn herstel, dat bestond uit “*eenige Maanden Woelen en Worstelen*”, kwam hij langzamerhand tot bekering.⁸

Uit dit huwelijk:

- Petrus Eijssonius, geboren in de Ebbingestraat in Groningen, gedoopt op 29 mei 1701 in de Nieuwe Kerk in Groningen.
- Hindrik Wilhelm Eijssonius, geboren in de Boteringestraat in Groningen, gedoopt op 3 november 1706 in de A-Kerk in Groningen. Uit zijn huwelijk:
  - Henrica Catharina Eijssonius (enige dochter), geboren ca 1744, overleden in 1800. Getrouwd op 3 juli 1768 in Zuidhorn met Jan van Giffen (zilversmid), geboren op 14 augustus 1746 in Groningen, overleden op 14 oktober 1781 in Groningen. Jan van Giffen (1746-1781) behaalt zijn meesterschap in 1766 en hij neemt in 1768 het ouderlijk bedrijf over, compleet met het huis aan het A-Kerkhof hoek Lutkenieuwstraat, het gereedschap en de voorraad zilver en goud. Volgens de papieren wordt deze voorraad getaxeerd op 6000 gulden. Jan overlijdt in 1782 op 36-jarige leeftijd en zijn vrouw Henrika Catharina Eijssonius (1744-1800) zet vervolgens het bedrijf tot 1793 voort. Dan verkoopt Henrika het bedrijfspand aan de zilversmid Jan Paping en verhuist ze naar het pand Tusschen de beide Markten, hoek Guldenstraat, welk pand ze voor 7500 gulden koopt van haar kinderloze schoonzus Wilhelmina Kuijff.

Uit dit huwelijk:

- Hendrik Willem van Giffen (zilversmid, gemeenteraadslid / wethouder?), geboren in Groningen in 1775/76, overleden op 6 maart 1854 in Groningen. Getrouwd met Ellegonda Alingh, gedoopt op 22 januari 1773 in de martinikerk in Groningen, overleden op 22 maart 1839 in Groningen, dochter van Willem Alingh en Lucia Helena Dijck. Hendrik behaalt zijn meesterschap in 1795 en hij zet de goudsmederij van zijn vader Jan en zijn oom Lucas voort in het pand "Tusschen de beide Markten", hoek Guldenstraat. Uit dit huwelijk vijf kinderen, allen dochters, onder wie:
  - Johanna Willemina van Giffen, geboren ca 1802, overleden op 4 maart 1835 in Groningen. Getrouwd op 9 mei 1825 met Klaas Mesdag (stijfzelfabriekur), geboren op 4 april 1795 in Bolsward, overleden op 4 februari 1881 in Groningen, zoon van Tako Gilles Mesdag (advocaat) en Engeltje Reints Monsma. Hij was eigenaar van bedrijf dat als azijnmakerij in

---

⁸ <https://ottoknot.home.xs4all.nl/werk/SiccoTjaden.html>

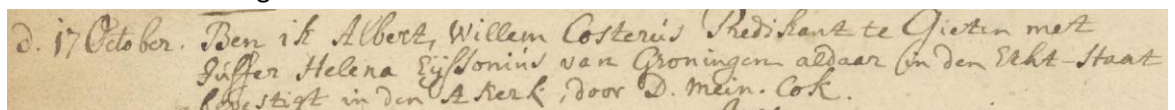
1694 was begonnen door Derk Jans Modderman in een pand aan de Hoge der A. De azijn werd vervaardigd uit krenten en rozijnen, die uit het Middellandse Zeegebied werden aangevoerd. Het bedrijf zou bijna anderhalve eeuw doopsgezinde eigenaren kennen, met als laatste in rij Klaas Mesdag, de vader van schilder H. W. Mesdag (1831-1915).

Klaas Mesdag.

Uit dit huwelijk:

- Hendrik Willem Mesdag, geboren op 23 februari 1831 in Den Haag, overleden op 10 juli 1915. Getrouwd met Sientje van Houten. Hij was een Nederlands kunstschilder, aquarellist, etser en lithograaf. Mesdag was de meester-marineschilder van de Scheveningse bomschuiten. Hij behoorde tot de Haagse School. Zijn bekendste werk is het Panorama Mesdag van Scheveningen, tentoongesteld aan de Zeestraat in Den Haag.
- Helena Eijssonius, geboren in de Boteringestraat in Groningen, gedoopt op 12 januari 1710 in de Nieuwe Kerk in Groningen. Zij trouwde op 17 oktober 1734 in de A-Kerk in Groningen met Albert Willem Costerus (predikant in Gieten) (huwelijkscontract 30 september 1734), zoon van Wilhelmus Costerus, begraven op 5 mei 1790 in Groningen.

Uit dit huwelijk:

- Catharina Helena Costerus, gedoopt op 21 augustus 1735 in Gieten, overleden op 22 mei 1780 in Groningen. Getrouwd in 1769 (toestemming 13 april 1769) met Hillebrand Jacob Wichers, geboren op 27 november 1738 in Groningen, overleden op 11 augustus 1813 in Groningen, zoon van secretaris, later raadsheer Louis Wichers aan de Singel (te Groningen) en Elisabeth Gruijs)
Hij studeerde rechten te Groningen tussen 1754 en 1762, was advocaat tot 1780, werd in 1783 ontvanger van de collaterale successie enz., doch kwam niet in de regering. Hij vervulde zijn oude functie ook na 1795. In 1798 legde

hij de onvoorwaardelijke eed van afkeer af. Sinds 1801 was hij verbonden aan de financiële administratie van het departement. Tenslotte werd hij kwartierdrosst van Groningen. Hij trouwde (2) met Barbara Wichers. Uit zijn eerste huwelijk:

- Louis Wichers, geboren op 17 september 1770 in Groningen, overleden op 14 oktober 1831 in Groningen. Getrouwd met Quirina Magtilda Tersier, geboren op 30 juni 1775 in Amsterdam, overleden op 4 januari 1841 in Groningen.

Quirina Magtilda Tersier.

Uit dit huwelijk:

- Rudolph Helperich Eijssonius Wichers, geboren op 9 juli 1800 in Amsterdam, overleden op 14 augustus 1870 in Groningen (procureur-generaal). Hij trouwde op 13 april 1827 in Groningen met Albertina Johanna Laman, gedoopt op 29 januari 1802 in Groningen dochter van Edzard Willem Laman (ontvanger) en Antonetta van Lawick van Pabst. Uit dit huwelijk:
  - Louis Eijssonius Wichers, geboren op 20 maart 1828 in Appingedam. Hij trouwde met Hermenee Mathilde Julie Woltera Storm de Grave. Uit dit huwelijk:
    - Albertina Johanna Eijssonius Wichers, geboren op 3 juni 1862 in Leiden, overleden op 7 augustus 1936 in Voorburg.
    - Rudolph Helprich Louis Eijssonius Wichers, geboren op 3 juni 1862 in Leiden, overleden op 27 november 1862 (begraven op Groenesteeg in Leiden).

- Antoinette Eijssonius Wichers, geboren op 24 maart 1830 in Appingedam. Zij trouwde op 27 mei 1859 met Mello Sichterman (steenfabrikant/gemeenteontvanger), geboren op 17 mei 1832 in Leiden, overleden op 5 april 1891 in Groningen, zoon van Paul Sichterman en Josephina Maria Louise van der Kruijff.
- Edzard Willem Laman Eijssonius Wichers (burgemeester van Delfzijl van 1863-1875), geboren op 9 april 1837 in Appingedam, overleden op 8 september 1875 in Delfzijl. Hij trouwde op 23 mei 1867 in Hoogezand met Jaqueline Arnoldina Henriette van Geldrop, geboren ca 1836 in Den Bosch, overleden op 30 juni 1906 in Groningen, dochter van Adolph Schellinger van Geldrop en Johanna Christina Snell.
- Maria Jacoba Johanna Wichers, gebooren op 28 februari 1799 in Amsterdam, overleden op 20 augustus 1849 in Groningen. Zij trouwde op 12 juli 1823 in Groningen met Gerard de Waal (procureur, gemeenteraadslid), geboren op 3 november 1799 in Amsterdam, zoon van Cornelis de Waal en Sara Maria Weijland. Uit dit huwelijk o.a.:
  - Rudolph Helperich Eijssonius de Waal (procureur, pontonnierluitenant), geboren op 25 januari 1839 in Haskerland, overleden op 12 juni 1903 in Arcen. Hij trouwde (1) op 13 mei 1863 in Nijmegen met Johanna Albertine Adrienne Engelen van Pijlsweert, dochter van Willem Engelen van Pijlsweert en barones Catharina Elisabeth Sloet tot Hagensdorp. Hij trouwde (2) op 4 oktober 1900 met Johanna Otten, dochter van Antonius Otten en Johanna Hendriks.
- Wigbolt Eijssonius. *'Akte van verkoop door Dorothea Pierius, weduwe van hopman Haijo Langendorp, en andere erfgenamen aan Wigbolt Eijssonius, gezworene van de stad, van een hof met een stenen zomerhuis gelegen aan de Rozenstraat, 1749.'* (niet zeker is of het om dezelfde Wigbolt gaat)
- Rudolph Helperich Eijssonius, geboren in 1713 aan de Korenrijpe in Groningen, gedoopt op 21 maart 1713 in de Martinikerk in Groningen. Getrouwd in 1763 (ondertrouw op 15 januari 1763) in Groningen met Catharina Pieternelle ten Berge, gedoopt op 27 augustus 1727 in Groningen, overleden op 17 september 1787 in de Oude Boteringstraat, dochter van Tammo Jacob ten Berge en Anna Alida Mennes.

- Lammina Eijssonius, geboren aan de Markt in Groningen, gedoopt op 2 oktober maart 1716 in de Martinikerk in Groningen.
- Theodorus Eyssonius, gedoopt op 21 juli 1686 in Groningen.
- Allegonda Eyssonius, gedoopt op 3 oktober 1688 in Groningen, overleden voor 6 december 1696 in Groningen.
- Christophorus Eyssonius werd gedoopt op 21 juni 1691 in Groningen. Hij overleed op 12 maart 1745 in Finsterwolde. Christophorus is 15 jaar als zijn vader overlijdt. Net op de overgang van Latijnse school naar de universiteit. In Christophorus' lijkrede staat dat, hoewel hij al vroeg van zijn vader beroofd is, zijn moeder en grootmoeder hem gelovig hebben opgevoed en dat hij al in zijn studententijd Jezus aannam als zijn Heer. Hij liet zich op 15 november 1707 als student inschrijven aan de Groninger Hogeschool. Hij studeert onder Anthonius Hulsius, professor in de heilige godgeleerdheid, Hebreeuwse talen bij Everhard van der Hoogt, in Leiden studeert hij ook bij de vermaarde prof. J. A. Mark, waarna hij met lof tot kandidaat wordt aangenomen. Hij trouwde met Gesina Cathalina Elema (1699 - 3 januari 1745), dochter van Johan Elema en Johanna Tjassens, van wie hij is gescheiden. De familie van Gesina was afkomstig van de Elemaherd in Uithuizen. Gesina was 'ordinaris stads boekdrukkersche' / uitgever.

Hij was elf jaar lang predikant in Velge (Vellage) in Oost-Friesland en van 1728-1745 in Finsterwolde. Hij is op een verdeelde stem beroepen naar Finsterwolde. Zijn opponent ds. Costerus had 12 stemmen en Christophorus 21 stemmen. Het is verwonderlijk en geeft te denken dat de kerkenraad haar stemmen gaf aan Costerus en de buiten collatoren, degene die niet in Finsterwolde woonden maar alleen land bezaten, voor Eijssonius kozen. Vaak hadden de buiten collatoren familiebanden met de dominee van hun keuze. Dat was ook hier het geval, tante Anna Margarieta en tante Waldrikje waren rijke boerendochters uit de omgeving. Wij zouden nu zeggen: *'Er is flink gelobbyd'*.

De toelating tot de classis is moeizaam gegaan. Hoewel in de *Boekzael* gesproken wordt van zijn eigenschappen in de ommevang, als vriendelijkheid, liefderijkheid, oprechtheid en goedmoedigheid komt hier een ander beeld naar voren. Overtuigd van eigen gelijk en een beetje stug en vasthoudend. Op 5 oktober 1728 verschijnt ds. Eijssonius op de classis met het beroep van Finsterwolde en het testimonium van zijn examen, afgelegd op de coetus (vergadering van de classis) te Emden. Er wordt een opmerking gemaakt over de datum van het examen. Hij is al sinds 8 augustus 1717 predikant te Velge maar het peremptoir (kandidaats) examen is pas in 1728 afgelegd.

De classis komt tot de conclusie dat zij dit beroep niet kunnen goedkeuren. Ten eerste omdat ds. Eijssonius geen ontslag heeft ingeleverd van zijn vorige gemeente en ten tweede omdat hij het peremptoir examen pas aflegde nadat hij beroepen was te Finsterwolde en ook waarschijnlijk al had aangenomen, in ieder geval de intentie had dit te doen. Volgens de regels had hij het examen in de classis Oldambt en Westerwolde moeten doen. Dit wordt nu opnieuw van hem verwacht, de kosten bedragen f. 75.00 als hij bereid is zonder de gedeputeerden van de synode het examen af te leggen en f. 100.00 als zij wel aanwezig moeten zijn.

Een maand later heeft hij de ontslagbrief ingeleverd en wordt verder over de situatie gesproken.

Hoewel hij er onderuit probeert te komen is hij toch bereid om het examen af te leggen. Er wordt een examencommissie vastgesteld. Er is echter eerst een gesprek tussen de leden van de synode en de leden van de classis. Ds. Eijssonius heeft de synode op de hoogte gebracht van zijn wederwaardigheden. De synodeleden bepalen dat, hoewel de regels anders zijn, zijn goede gaven (hij was immers cum laude afgestudeerd) en bekwaamheden in zijn voordeel werken en zij zien ook de bereidwilligheid om zich te onderwerpen aan het examen. Daarom zien zij zich verplicht om hem vrijwillig van dit examen te ontheffen.

Ds. Eijssonius ondertekent de papieren en wordt toegelaten tot de heilige predikdienst. Er wordt wel een brief naar Emden gestuurd met het verzoek om voortaan geen examens meer af te nemen van predikanten die elders een beroeping hebben aangenomen opdat er geen inbreuk wordt gemaakt op geldende regels.

Nadat dit is geregeld wil ds. Eijssonius zijn plaats in de classis innemen. Maar waar moet hij zitten? In het reglement van de classis is bepaald dat elke broeder naar zijn rang gaat zitten om zo naar beurt te kunnen spreken. Sprak men voor de beurt dan betaalde men 3 stuivers boete!

Ds. Eijssonius is pas in de coetus in Emden aangenomen na zijn peremptoir examen, dus in 1728. Dit is de datum van waaraf de vergaderde broeders gaan tellen. De 11 jaren in Velge worden niet meegeteld, terwijl het Reglement Synodaal uit 1665 zegt dat de rang wordt bepaald door de tijd dat de predikant in de heilige bediening is geweest.

Of ds. Eijssonius tevreden was met zijn plaats vertelt het verhaal niet. Als je op de laatste stoel zat, was tijdens de vergadering alles al gezegd over een bepaald onderwerp voordat jouw spreektijd begon.

In 'Maendelyke Uittreksels, of de Boekzael der Geleerde Werrelt', deel 61 staat over hem: 'Naar lichaam was zijn eerwaarde met een zwaar gehoor bezocht doch dit stelde hem niet buiten staat om zijn gemeente met catechiseren en prediking te stichten. En dit gebrek wierde door een schrander verstand, veerdig oordeel en sterk geheugen maar bovenal door de genadens welk door de Heere in zijn eerwaarde gelegen hadde, rijkelyk vergoed.'

Waarschijnlijk is in de loop van zijn leven het gehoor van Christophorus achteruit gegaan. Als hij bij zijn geboorte al doof of slechthorend was heeft hij niet of nauwelijks kunnen praten, dat zou zijn kans op een predikantsplaats wel erg verkleind hebben.

In 1738 heeft hij zijn eigen zoon Rudolphus van 7 jaar oud in het graf moeten leggen, hij overleed aan de pokken tijdens de pokken epidemie die toen alweer heerste, nog 14 kinderen stierven in dat voorjaar aan deze besmettelijke ziekte.

In 1740 verscheen *Het Innig Christendom* van Wilhelmus Schortinghuis, een boek dat veel beroering veroorzaakte. De zeer bevindelijke en zwaarmoedige strekking stuitte bij velen, zelfs van zijn aanhangers, op bezwaren. Toen hij het boek ter goedkeuring aanbod (wat bij

theologische boeken verplicht was) bij de Hogeschool van Stad en Lande kreeg hij de goedkeuring pas nadat hij op een twaalfstal vragen antwoord had gegeven. Toen er een tweede druk zou verschijnen diende hij het boek ter goedkeuring in bij de classis. Hij ging ervanuit dat er, nu hij zelf scriba was geworden en zijn vriend Christophorus Eyssonius praeses, de goedkeuring gemakkelijker zou worden verleend. Christophorus werd een van de approbatores en maakte deel uit van de Gecommitteerde Visitatores van de classes Oldambt en Westerwolde die *'met veel oplettendheid, afgetrokkenheid, en een practicaal oordeel'* het boek van Schortinghuis *'van 'voren tot agteren'* hebben gelezen. Zij kwamen hierbij tot het oordeel dat het boek volledig overeenkwam met het dierbare woords Gods, als de enige toetssteen van alle waarheid, met de leer en de formulieren van *'Enigheid der Gereformeerde kerke'*. De auteur betoont zich in zijn boek bovendien een van de *'regtaardige Sonen Zadoks'*.⁹

Op de grafzerk van Christophorus, overleden op 12 maart 1745, zijn vrouw Gesina Cathalina en hun zoon Rudolphus (29 december 1730 – 3 maart 1738) in de kerk van Finsterwolde staan deze teksten:

Christophorus

Eijssonius Gods trouwe knegt
Bedeckt dees zerk
So nuttig voor ons land
So dierbaar voor Gods kerk
Manmoedig voor Gods zaak
En tegen 's Satans rijk
Die na voltrokken strijd
Bij Godt leeft eeuwiglijk

Gesina Cathalina

Hier rust, o Finsterwolds gemeente
Uw vrome leeraress gebeente
Uw leeraars lust
Haar kinders kroon
Op aarde, dog nu voor de throon

Rudolphus

Mijn olderen troost,
vreugd'en eer,

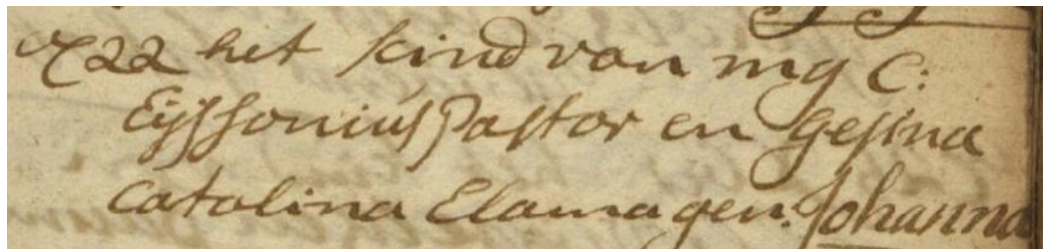
⁹ Klugkist, A.C. (2006). De Nadere Reformatie in Groningen en Oost-Friesland en de invloed hierop van de familie Klugkist/ A.C. Klugkist. In Engels, L.J. (red.) et. al. Bibliotheek, wetenschap en cultuur. Opstellen aangeboden aan mr. W.R.H. Koops bij zijn afscheid als bibliothecaris der Rijksuniversiteit te Groningen. Geraadpleegd van <https://bit.ly/33epVM8>.

waar ik in mijn leven,
nu is haar hoop,
dat hij den Heer,
den hemel heeft gegeven¹⁰

Uit het huwelijk van Christophorus en Gesina Catalina:

- Rudolph Eijssonius, geboren op 31 december 1730, overleden op 3 mei 1739 in Finsterwolde.
- Johanna Eijssonius, gedoopt op 22 augustus 1734 in Finsterwolde, begraven in de A-Kerk in Groningen. Getrouwd op 29 november 1758 in Wetsinge met Rudolphus Bruiningh (predikant in Wetsinge van 1754-1766), overleden op 2 mei 1787, afkomstig uit Emden. Hij had uit een eerder huwelijk op 19 mei 1755 met Aaffijn Claveringa, een dochter. Uit het huwelijk met Johanna:
  - Johannes Eppo Bruiningh, gedoopt op 19 februari 1761 in Wetsinge.
  - Gesina Catalina Bruiningh, gedoopt op 9 december 1764 in Wetsinge.

Akte van verkoop door R. Buningh en zijn vrouw J. Eisonius en E.A. Eisonius (zus van Johanna) aan Heyne Jans en zijn vrouw Fenje Jans te Sauwerd van de eigendom van 15 grasen land gelegen te Sauwerd ten noorden van het Karspelmaar, 1760.

- Engelina Allegonda Eijssonius, gedoopt op 15 april 1736 in Finsterwolde, begraven in de A-Kerk in Groningen. Ongetrouwd
- Wemelina Eyssonius trouwde met Dr. Petrus Abbas. Hij werd in 1696 tot hoogleraar in de ontleed- en scheikunde aan de Groningse Hoogeschool benoemd, terwijl hem in het begin van 1705 ook het onderwijs in de geneeskunde werd opgedragen. Uit dit huwelijk:
  - Elisabeth Catharina Abbas. Zij trouwde op 15 december 1713 met Geert van der Veen uit Veendam. Uit dit huwelijk:
    - Petrus van der Veen, geboren in de Zwanestraat in Groningen, gedoopt op 15 juni 1717 in de Martinikerk in Groningen.
    - Geertruida van der Veen, geboren in de Zwanestraat in Groningen, gedoopt op 26 juli 1718 in de Martinikerk in Groningen.
  - Allegonda Eyssonius, gedoopt op 6 december 1696 in Groningen, begraven in september 1768 in Groningen. Getrouwd (1) met Hans Bruining (een kind) en (2) in 1740 met Johannes Christopherus Brucherus (predikant), geboren op 29

¹⁰ <https://dedollert.protestantsekerk.net/uploads/klant583/files/Christophorus%20Eijssonius.pdf>

december 1698 in Groningen, overleden op 14 november 1750 in Appingedam, zoon van Heino Hermannus Brucherus en Ida Brugman. Johannes was eerder, op 22 maart 1722, gehuwd met Berendina Alberthoma, dochter van Gerhardus Alberthoma (predikant in Appingedam) en Grietien Clasen Baldringa. Hij was predikant te Tjamsweer (1720-33), Emden (1733-44) en Appingedam (1744-50).

Als rector der Lat. school in zijn laatste gemeente hield hij een redevoering over *De geoorloofde, dog moeielyke vereniging van 't predik- met het rectorsambt*. Hij gaf in het licht: *De wettige avondmaolgebruiker, zijnde een kort vertoog van de onwaarschijnlijkheid, dat Judas het H. Avondmaal zoude hebben genoten enz. met betrekkinge op de brief van D. Harkenroth enz.* (Groningen 1731); *Isagoge grammatica, seu brevis et analytica methodo disposita delineatio Syntaxeos, Phraseologiae, ut et Accentuationis linguae Hebraeae* (Groningen 1743).